

EUSKAL LITERATURAREN ANTOLOGIA TESTUAK ETA ARGIBIDEAK

1. ERDI AROTIK ERRENAZIMENTURA

Euskaltzaindiko Literatura Ikerketa Batzordeak, LIBek, “Euskal Literaturaren Antologia. Testuak eta Argibideak” lana osatzen dihardu.

Euskal literaturaren esparruan antologia bat baino gehiago egin izan da. Badira, lehendik ere, Euskal Literaturaren antologiak: orokorrak, generoen arabekoak, garai zehatz bati atxikiak eta abar. Antologia berri honek osoagoa, landuagoa eta taldean taxutua izatea du xede.

Antologiak jaso nahi du Euskal Literaturaren ibilbide historikoan zehar sortu diren testu baliotsuenen bilduma oparoa. Antologiak izan nahi du Euskal Literaturaren erakusleho zabala, ikuspegi panoramiko kritikoa. Proiektua osoki gauzatzen bada, Antologiak bost liburuki izango ditu: 1. Erdi Arotik Errenazimentura. 2. Errenazimentutik Ilustrazio neoklasikora. 3. Erromantizismoaren ingurumarietan. 4. Literatura garaikidea (I). 5. Literatura garaikidea (II).

Hasierako plazaratze honetan, lehenengo liburukia aurkezten da: “1. Erdi Arotik Errenazimentura”. Bertan biltzen dira: garai horietako kanta eta bertso zahar hautatuak (epikoak, erostak, hilartitzak, amodiozkoak, isekazkoak eta laudoriozkoak); Bernat Etxepare, Joan Perez Lazarraga eta Joanes Leizarragaren testu aukeratuak; gutun eta atsotitz kopuru esanguratsu bat. Horrez gainera, osagarri baliagarri gisa: sarrera orokorra Antologiaren proiektu osoaren gainean, Erdi Aroari eta Errenazimentuari buruzko sarrerak, taula kronologikoa, oinarritzko bibliografia eta testuen ortografia egokitzerakoan jarraitu diren irizpideen azalpena.

Orobat, Antologia honek orain artekoak baino landuagoa izan nahi du. Testuekin batera, argibideak eskaintzen dira. Garai, genero eta autore nagusiei buruzko sarrerez gain, testu bakoitzak bere sarrera laburra du eta, bereziki, ohar argigarriak. Oharrok ez dira filologia zorrotzaren tankerakoak, testuaren edukia ulertzeko lagungarriak baizik: hitz eta esaldi zail edo korapilatsuen azalpenak, sinonimoak, parafasiak; jasotako testuen jatorrizko formen erreferentziak, eta bestelako aldaerak eta irakurketak.

Antologia, talde nahiko zabal baten emaitza da. Euskaltzaindiko LIB batzordea ari da prestatzen. Taldean aukeratzen eta lantzen ari dira testuak, erabakitzen obraren egitura eta adosten testuen egokitzapen ortografikorako irizpideak. Emaitza ikuspegi desberdinen joskerak da.

Lankidetzak edo partaidetza, dena den, ez da, berez, objektibotasunaren berme eztabaida ezina. Elkarlanak ez du ziurtatzen, derrigorrean, egindako autore eta testuen aukeraketan benetan asmatu denik, objektibotasuna erdietsi denik. Subjektibotasuna saihetsezina da edozein lan antologikotan. Talde lana, gehienez, subjektibotasun maila ñabartzeko saio apala da: era desberdinen arteko ikuspuntuak uztartuz, ezin iritsizko objektibotasunaren bidean urrats bat egiteko ahalegina.

Antologia taxutzen ari da zuzeneko jomugatzat, hartzaille eredutzat, Unibertsitateko Gradu hasierako ikasleak eta irakasleak hartuz. Goi-mailako dibulgazio lana da: testuak aztertzen eta lantzen ari direnez, badu zerikusirik ikerkuntzarekin; testuak transmititzeko eta zabaltzeko helburuz jasotzen ari direnez, badu loturarik jendarteratze jarduerarekin. Horregatik, baliagarria izan daiteke, orobat, Irakaskuntza

Ertaineko azken urteotako, Batxilergoko ikasle eta irakasleentzat, eta, nola ez, Euskal Literaturaren ezagutzaz eta esperientziaz arduratutako irakurle euskaldun ororentzat.

Antologiaren funtziorik nagusia, balio izateko arrazoirik sakonena, eragile izatea da, hots: irakurzaletasuna sustatzea, gehiago, maizago eta hobeto irakurtzera akuilatzea. Irakurlerik gabe, literatur testua, literatur gertakaria, herren dago. Testua eta irakurlea biak ala biak dira beharrezkoak. Testua irakurlearen bisita abegitsurik gabe osatu gabea da, zintzilik, peskizan, gelditzen da. Irakurlea testurik gabe, berriz, ez da gauza, ez da irakurle, irakurle gisa ezindurik gertatzen baita.

Antologia erabil daiteke hasieratik bukaeraraino irakurriz edo, baita ere, atalka, zatika, noizbehinka hartuz. Euskal Literaturaren historia on bat alboan izatea ere onuragarri gerta daiteke. Antologia historia ere bada, baina ez da historia esplikatibo oso bat. Historia eta Antologia, testuak, elkarren osagarriak dira.